

SVJEDOČENJE DRAGUTINA MAROHNICA, SUDIONIKA »KRIŽNOG PUTA« U SVIBNJU 1945.

Gordana Fumić

Ja sam bio »obilježen«

U Zlobinu, u najmanjem mjestu na području Grada Bakra u Primorsko-goranskoj županiji sa svojom suprugom Bosiljkom pozne umirovljeničke dane živi Dragutin Marohnić, svjedok »križnog puta« u svibnju 1945. godine kada su desetine tisuća Hrvata stradale na Bleiburgu, kamo su prispjeli vjerujući da će im nakon svršetka II. svjetskog rata biti pravilno suđeno.

Nije bilo moguće izbjeći mobilizaciju

U maloj obiteljskoj kućici, starinske unutrašnjosti, dočekali su me moj sugovornik i njegova supruga Bosiljka, a sin Dragan pomogao je ocu da se prisjeti svih detalja s kojima je ta obitelj desetljećima, zbog očeva »grieha«, živjela pod velikim povećalom tadašnjih vlasti, mnogo puta bila šikanirana i vrijeđana.

Dragutin Marohnić rođen je 20. XII. 1923. u Zlobinu. Imao je još dvije sestre i brata. Kad je počeo II. svjetski rat, još nije imao punih 18 godina. Do mobilizacije u domobransku vojsku 1943. godine radio je tri godine na željeznici. »Mobilizacija u domobrane se očekivala. Bio je rat. Poziv su dobili i neki drugi iz Zlobina. Mladi i nadobudni još 1941. godine mislili smo otići u partizane. Otišli smo na sastanak na Brdo (mjesto blizu Zlobina, op. a.). Rekli su nam da idemo u partizanski odred Jugoslavije. Ja sam tada odustao, to nije imalo veze s Hrvatskom. Od malih nogu rastao sam s idejom slobodne Hrvatske. Moj djed Filip Polić tako me učio jer je bio suvremenik i pristaša Stjepana Radića. On, Nacija i Jakov uvijek su o tome govorili a ja kao mali i kasnije kao dečko često sam ih slušao i uz njih se priklanjao.

Kad smo dobili poziv za domobranu već 1943. godine, nekoliko dana smo oklijevali, ali nije bilo moguće izbjeći mobilizaciju: ili zatvor, ili partizane, ili ustaše ili domobrane. Otišli smo se prijaviti u Karlovac u domobransku vojsku. Otuda smo poslani vlakom na obuku od tri mjeseca u Auxer u Francusku. Bilo nas je oko 2000. Njemačka vojska nas je obučavala. Zatim smo otišli u Kasel u Njemačkoj gdje sam bio tri mjeseca. Sjećam se da su Kasel dva puta bombardirali i da je bio potpuno srušen. Ja sam bio u protuzračnoj obrani. Poslije smo otišli u Francusku u Nantes i Monte Marsan ispod Bordeauxa. Na španjolskoj granici sam bio kada je bila invazija na Normandiju. Kad je Francuska pala, pješice smo se povlačili prema Austriji. Bio je to velik kaos. Avioni i tenkovi su nas gađali. Uništili smo svoje topove jer su nam smetali pri povlačenju. Prolazili smo uz jednu rijeku. Kad bi se pojavili avioni, zaranjali smo da nas ne bi gađali. Na jednog jedinog čovjeka su se obrušavali. To su bili irski i američki avioni. Bilo je to već krajem 1944. godine. Onda nas je naše zapovjedništvo povuklo u Zagreb gdje sam bio do svibnja 1945.

Naganjali su nas kô stoku

Upitan što se dogodilo u svibnju 1945. godine, nastavlja: »Mislim da je baš bila nedjelja, 6. svibnja, kada je došla naredba od naših zapovjed-

● Dragutin u društvu supruge Bosiljke i sina Dragana

Na slovenskoj granici preuzela nas je kordunaška brigada. Tada je počeo pakao. Na bunaru u Svetoj Nedelji ja i Miljenko smo čekali. Jedan iz kolone pio je vodu kad je na konju dojurio partizan i ubio ga.

nika da se idemo predati Englezima i Amerikancima u Sloveniju jer da će nam biti pravilno suđeno. Rat je bio gotov, a mi smo bili na strani poraženih.

Postrojili smo se. Imali smo i dva konja i kazan za kuhanje jer je pred nama bio dug put. Časnici su nas otpratili i otišli. Uz moju jedinicu išlo je puno ljudi u nepreglednoj koloni. Bilo je tu i civila koji su sa sobom vo-

konju dojurio partizan i ubio ga. Zaobišli smo Zagreb i došli do Velike Gorice. Nakon noćenja krenuli smo prema Sisku. Govorilo se da je oko 12.000 u našoj koloni. Odjednom smo začuli preko razglasa: karlovački, zagrebački, varaždinski i osječki natrag, jer smo bili složeni po odsjecima. Mi veselo natrag, a oni su počeli pucati. Prikazali su da smo htjeli pobjeći. Dosta je ondje ljudi izginu-

Došlo nas je oko 4000 od onih 12.000. Mnoge su putem ubijali. Svake večeri su bile prozivke. Prozvani se više nikada nisu vratili. Strijeljali su ih noću po šumama. Mnogi su umrli od bolesti i iznemoglosti. U tom logoru bilo nas je svih zajedno negdje tridesetak tisuća.

zili najnužnije stvari, bilo je i djece, bilo je i ustaša. Prošli smo Zidani most, Celje, Slovengradec i došli do Dravograda. Trebali smo do Bleiburga, ali su nas »presikli« partizani i bugarska vojska. Jedan general, iz naše kolone, na mostu se javio bugarskom časniku i rekao da se predajemo. Između ustaša koji su s nama išli i partizana nastala je pucnjava. Ustaše su još imali oružje. Tada je nastalo rasulo. Kad se smirilo, čekali smo što će biti dalje. U Bleiburg nismo otišli. I to nas je spasilo, ali nije pošteno od muke koje su još bile pred nama, koje nismo ni slutili. Sa mnom su bili moji Zlobinjari Bogumil Kružić i Miljenko Marohnić. Kuhali smo nešto palente u kotliću kad odjednom dodoše partizani. Vikali su: »Domobranci, ustaše, predajte se! Nećemo nikome ništa. Postrojili su nas u kolonu i sve što smo imali: satove, cigarete, fotoaparate, novčanike, slike... morali smo baciti ispred sebe. Razvrstali su po grupama časnike, ustaše, domobrane u kolonu po četiri. To je bio taj tzv. »četverored«. Vraćali su nas natrag. Ja sam imao novu plavu odoru. Jedan partizan me svukao i dao svoje dronjke pune ušiju.

Preuzela nas je neka srpska brigada i njezin srpski zapovjednik. Svaka im čast jer su lijepo s nama postupali. U Čelju smo prespavali jednu noć i rekli su nam da se vraćamo natrag. Hodali smo drugi dan do Zidanog mosta. Još je bilo dobro, bili smo još u snazi. Na slovenskoj granici preuzela nas je kordunaška brigada. Tada je počeo pakao. Na bunaru u Svetoj Nedelji ja i Miljenko smo čekali. Jedan iz kolone pio je vodu kad je na

lo. Samo su padali pred nama. Na putu prema Sisku s jedne i druge strane ceste dočekali su nas ljudi s kolcima u rukama. Trebali smo otići u neki park. Naganjali su nas kô stoku i tukli. I ondje je bilo mrtvih. U tom parku svaki je vojni odsjek dobio jedan kazan i hranu. Kad smo skuhalo, naredili su pokret, a hranu nismo ni dotakli. Žedni i gladni nastavili smo put prema Kutini.

Jedan kukuruzni kruh za devetoricu

Kad je počeo govoriti o Kutini, glas mu je zadržao a suze nije mogao zaustaviti. Sin ga je tješio: »Tata, daj smiri se! Dogovorili smo se da se nećeš uzrujavati!«

»Prije Kutine na ravnome, nastavio je, čekali su nas ljudi i puno polje je bilo hrane. Htjeli su nas nahraniti. I najeo sam se i to me skoro koštalo života. Jedna žena mi je natpala pune džepove svega. Naši pratoci su vikali: »Drugovi i drugarice, sada će biti sloboda!« A ljudi koji su nas dočekali demonstrativno su vikali: »Što će nam sloboda kad nam sinovi tu ginu!« Narod nam nije dao dalje, po cijenu svoga života.

Iz Kutine smo krenuli prema Daruvaru gdje smo prespavali na nekoj placi. Kiša je padala. Iskopao sam jakrak oko sebe da se kiša slijeva. Iz Daruvara smo došli u Pakrac i ostali tri dana. Gore nam je bilo kada smo stajali u nekom mjestu jer nismo ništa dobivali za jelo, a putem su nam civilni uvijek nešto dobacivali. Iz Pakraca smo otišli u Novsku. Očekivali smo da ćemo otuda u logor u Jasenovac. Natjerali su nas u neki voćnjak. Tu je

● Dragutin Marohnić rođen je 20. XII. 1923. u Zlobinu

bilo tako tijesno da nismo mogli ni leći. Jedan se popeo na jabuku i odmah je bio ubijen, ustrijelili su ga.

Otuda smo krenuli prema Slavonskoj Požegi i došli u logor Glatos. Bio je smješten na brdašcu. Došlo nas je oko 4000 od onih 12.000. Mnoge su putem ubijali. Svake večeri su bile prozivke. Prozvani se više nikada nisu vratili. Strijeljali su ih noću po šumama. Mnogi su umrli od bolesti i iznemoglosti. U tom logoru bilo nas je svih zajedno negdje tridesetak tisuća. Mi, novopristigli, morali smo ispuniti upitnike u kojima smo navodili podatke o tome gdje smo bili u vojsci i u ratu. Dva mjeseca sam ostao u tom logoru. Nas deset dobivalo je dnevno jedan kukuruzni kruh. Dijelili smo ga na deset komadića a iz kazana smo dobivali litru ne-

kakve »juhe« s nekoliko zrna graha. Jeli smo travu i glodali koru sa stabala da bi utažili glad. I ondje su svaku večer bile prozivke. One koje su prozvali tjerali su u srpska sela, mučili i ubijali.

Imao sam 39 kg a visok sam 1,75 m

Jednog dana došli su i među nama izabrali kandidate za jugoslavensku vojsku, i mene također. Miljenko Marohnić nije mogao, rekli su da ide u bolnicu. Nikad se za njega više nije čulo.

Na pitanje što ga je spasilo od smrti na »križnom putu«, Dragutin Marohnić odgovara: »Vjerojatno me spasilo smrti to što se nisam borio na tlu Jugoslavije. A i onaj koji je više godina bio u domobranstvu, navečer su ga prozivali i nestao bi zauvijek. Sjećam se da su iz 8. lovačke i 4. gorskog zdruga bili prozivani. Mi nismo stigli do Bleiburga jer smo bili bez vodstva. Tamo je bio strašan masakr. Da smo znali što nas čeka, bili bismo prije pobjegli. U Zagrebu sam imao djevojku i ona me je zadržavala. Kao vojniku na prvom mjestu mi je bila zapovijed mojih nadređenih i vjerovao sam pravdi. Htjeli smo svi pošteno suđenje. Sjećam se da su nas upozoravali da idemo u velikim grupama, da se ni nekolicina ne izdvaja jer će nas pobiti. Od Velike Gorice do Siska bilo mi je najteže. Dva puta sam dobio batina. Mama mi je bila poslala čarape od domaće vune u Zagreb 1945. godine. Spasile su me jer su upijale znoj. Ljudima su se od znoja pravile rane na nogama. Ako bi stali, odmah su ih ubijali. Mnoge

su partizani izuvali pa su morali hodati bosu. Mislio sam si: samo da mi je umrijeti. Glad se još podnosila, ali žed nikako. Kada smo prolazili uz rijeku, često smo nailazili na leševe koje je nosila.

Upitan što se događalo kada je prešao u JA, nastavio je: »Najprije su nas poslali u karantenu, negdje pored željezničke postaje u Slavonskoj Požegi. Ondje sam se prvi put vagao. Imao sam 39 kg. Visok sam 1,75 m. Strah me je bilo pogledati svoje noge. Kostur! A imao sam prije oko 80 kg. Otišli smo u Lipovljane na prisilni rad. Svaki od nas je u hrastovoj šumi dnevno morao napraviti određeni broj metara drva. Sa mnom je bio jedan Ličanin. On nije dugo bio u logoru pa je još imao snage. Skoro sve je za mene napravio. Ja sam mu pomagao piliti drva a on je cijepao. Partizani su nas čuvali. Ponašali su se prema nama dosta dobro. Dobivali smo hranu. Ondje je i mama k meni došla. Kako je osam dana putovala, sva se hrana pokvarila koju mi je pripremila. Dva mjeseca je trajao prisilni rad. Dobili smo kape s petokrakom zvijezdom. Spavali smo u šumi na otvorenom. U studenom sam došao u JA u Podravske Slatine. Hlače na meni su se već potpuno raspale, a druge nisam imao. Stalno sam krpao, ali beskorisno. Ondje su me posjetile sestra i rođakinja. Donijele su mi robu prepravljenu od nečije talijanske odore. Hrana je bila loša. Moj vod je bio u selu Feričanci, a kasnije sam otišao u Ladinovac u Srbiji, pa u Arandelovac. God. 1947. došao sam kući zauvijek.

Govorili su: »Što vam je tata bandit?«

Na pitanje kakav je bio povratak, kako su ga gledali susedjani, Marohnić pripovijeda: Mama je išla pitati tadašnju vlast u selu što će biti sa mnom jer se vraćam kući. Rekli su da će me odmah strijeljati i mene i druge Zlobinjare. No, nije tako bilo. Zaposlio sam se opet na željeznici kao manevrist i tako do mirovine. Bilo je mogućnosti daljnjeg usavršavanja, ali za mene nikada. Ja sam bio »obilježen«. U školi su djecu pitali: Što vam je tata bandit? Često su me u gostionici provocirali. Oženio sam se 1951. Bosiljkom Jadro. Imamo četvero djece. Njezin brat Valter je poginuo na »križnom putu«. UNDH je bio činovnik. Za vrijeme rata radio je u poštama. Na »križnom putu« ga je kolega iz Križišća nagovarao da pobjegne. Nije htio. Smatrao je da nema potrebe jer da nikoga nije ubio i da nema oružja. U Mariboru mu se gubi trag. Ne znamo gdje je skončao a imao je samo 24 godine.

Dragutin Marohnić sretan je što je doživio 1991. godinu i stvaranje samostalne Hrvatske. God. 1995. dobio je i spomenicu i odlikovanje RH. Član je udruge »Hrvatski domobran«. U Bleiburgu je bio 1996. godine na obilježnicu stradanja hrvatskog naroda, a 1998. godine otišao je automobilom. Sin ga je vozio i prošli su sav put kojim je on 1945. s ostalima prolazio trpeći sve ono o čemu je govorio. Kažu da je bilo teško prisjećati se. Sin Dragan bio je na ratištu u Lici u Domovinskom ratu. Doma su strepili, ali otac ga je razumio jer ga je tako i odgajao. ■